Úřední věstník
Evropské unie

CS
Řada C

C/2024/6881

28.11.2024

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru**

# Financování klimatických opatření: nový plán pro dosažení ambiciózních cílů v oblasti klimatu a cílů udržitelného rozvoje

**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(C/2024/6881)

Zpravodajka: **Antje GERSTEIN**

Spoluzpravodaj: **Kęstutis KUPŠYS**

| | |
|---|---|
| Poradkyně | Phoebe KOUNDOURI (pro zpravodajku)<br>Marina OLSHANSKAYA (pro spoluzpravodaje) |
| Rozhodnutí plenárního shromáždění EHSV | 18. 1. 2024 |
| Právní základ | čl. 52 odst. 2 jednacího řádu |
| Odpovědná sekce | Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí |
| Přijato v sekci | 3. 9. 2024 |
| Přijato na plenárním zasedání | 19. 9. 2024 |
| Plenární zasedání č. | 590 |
| Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování) | 141/1/5 |

## 1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV považuje za potřebné, aby financování klimatických opatření bylo uznáno coby sofistikovaný mechanismus navržený k mobilizaci zdrojů a usnadnění přechodu na nízkouhlíkovou, odolnou budoucnost. Jeho součástí jsou finanční prostředky vyčleněné na zmírňování změny klimatu a na přizpůsobování se této změně, kombinované s náhradami (ztrát a škod) a finančními prostředky na spravedlivou transformaci.

1.2 EHSV zdůrazňuje, že přizpůsobování se změně klimatu se výraznou měrou opírá o veřejné finance. Na rozdíl od projektů v oblasti zmírňování, kde lze úspěch měřit z hlediska snížení emisí a finančních výnosů, je hodnocení projektů v oblasti přizpůsobování obtížnější a vyžaduje specializované mechanismy monitorování a komplexní údaje. Podobně jako u zmírňování však opatření zaměřená na přizpůsobování se změně klimatu obvykle vyžadují dlouhodobé investice do přírodě blízkých řešení, infrastruktury, technologií a budování kapacit. Zabezpečení finančních prostředků na tyto projekty vyžaduje závazek od veřejných i soukromých subjektů na delší období, což může být náročné vzhledem k protichůdným prioritám a nejistým tokům financování v budoucnosti.

1.3 EHSV je přesvědčen, že k rozšíření klimatických opatření je nezbytné umožnit přístup k jejich financování iniciativám a hnutím na místní úrovni a sociálním partnerům – taková je zkušenost EU, pokud jde o prosazování smysluplných změn a posilování odolnosti komunit.

1.4 EHSV poukazuje na značné přínosy kombinovaného financování díky schopnosti veřejného sektoru snižovat rizika soukromých investic. Je naléhavě zapotřebí začlenit do vnitrostátních a regionálních plánů v oblasti přizpůsobování a zmírňování taková řešení, které budou motivovat soukromý sektor ([1]) k využití vlastních finančních zdrojů a aktivní účasti na tomto úsilí. To by však nemělo klást nepřiměřenou zátěž na veřejné finance ani na pracovníky.

([1]) Včetně různorodého zastoupení soukromého sektoru, jak se uvádí v odstavci 35 Zprávy ze třetí mezinárodní konference o financování rozvoje, 2015, https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/241/03/pdf/n1524103.pdf.

1.5 EHSV podporuje vlivnou úlohu ECB při podpoře odolnosti, biologické rozmanitosti a finančních praktik, jež mají na zřeteli problematiku klimatu, zejména pokud jde o usnadnění investic do přizpůsobování se změně klimatu a zajištění souladu finančních toků s cíli Pařížské dohody.

1.6 EHSV zdůrazňuje, že je zapotřebí komplexní přístup ke zmírnění dluhového břemene, chceme-li vystoupit ze začarovaného kruhu zadlužení a nedostatečných investic do přizpůsobování (mimo jiné), z čehož vyplývá větší zranitelnost, a chceme-li více využívat dluhopisy navázané na cíle udržitelného rozvoje.

1.7 EHSV souhlasí s nedávnými návrhy EU, že jednání o novém kolektivním kvantifikovaném cíli v oblasti financování klimatických opatření by měla usilovat o to, aby toto financování 1) bylo vhodnější pro daný účel a bylo příznivější pro biologickou rozmanitost ([2]), 2) mělo vyšší dopad – tím, že bude a) zjednodušené, efektivnější a dostupnější, b) méně byrokratické a c) bude více zohledňovat genderové hledisko – a 3) bylo schopno přesněji cílit na nejzranitelnější země a komunity.

1.8 Podle názoru EHSV by přidělování všech finančních toků na klimatická opatření mělo probíhat v duchu koncepce spravedlivé transformace a v souladu s Pařížskou dohodou, s důrazem na soulad jak s hranicemi bezpečného a spravedlivého chodu naší planety, tak s širšími sociálními a hospodářskými cíli, přičemž ústředním tématem debaty by měly být cíle udržitelného rozvoje.

## 2. **Základní pilíře financování klimatických opatření**

2.1 Ničivé dopady klimatické krize jsou pociťovány jak v rámci Evropy, tak na globální úrovni. Loňský rok (2023) byl prvním rokem v historii, kdy byly teploty každý den v roce alespoň o 1 stupeň Celsia vyšší než hodnoty před průmyslovou revolucí. Kromě nedozírných dopadů na zdraví a biologickou rozmanitost vede změna klimatu k obrovským finančním ztrátám, jejichž výše se podle Světového ekonomického fóra ([3]) odhaduje na 16,3 milionu USD za hodinu, přičemž se očekává, že globální náklady se budou do roku 2050 zvyšovat o více než 30 bilionů USD za rok ([4]).

2.2 Rozdíl mezi zdroji vyčleněnými na klimatická opatření a naléhavě potřebnými kroky v tomto směru se pohybuje v bilionech. Potřeby do konce tohoto desetiletí se pohybují v rozmezí 6 až 12 bilionů (ročně), zatímco poslední souhrnné a zprůměrované údaje na období 2021/2022 ukazují, že roční toky financování klimatických opatření dosáhly necelého 1,3 bilionu USD ([5]).

2.3 Rozsah investic potřebných k řešení změny klimatu zdaleka přesahuje současné úrovně financování. K efektivní mobilizaci zdrojů je proto zapotřebí společného úsilí vlád, podniků a občanské společnosti. EHSV konstatuje, že se zvýšilo úsilí ohledně vytvoření inovativních finančních mechanismů na podporu ekologických investic a inovací. EU stojí v čele globálních snah o zavádění nástrojů a budování kapacit, a to podporou výzkumu a inovací a nalézáním meziodvětvových synergií při financování klimatických opatření.

2.4 Většina stávajících finančních zdrojů byla přidělována na úsilí týkající se zmírňování změny klimatu, zatímco finanční prostředky určené konkrétně na přizpůsobování dosáhly jen 63 miliard USD (méně než 5 % celkového financování klimatických opatření) a pocházely především z veřejných fondů. Pokud mají být splněny cíle v oblasti klimatu, potřebují rozvojové země až 387 miliard USD ročně na projekty ohledně přizpůsobování ([6]). EU věnovala jednu z pěti misí EU přizpůsobování se změně klimatu; vlády EU na nižší než celostátní úrovni však v roce 2022 investovaly celkem 8,3 miliardy EUR, zatímco Evropa dle odhadů potřebuje na přizpůsobování 18–36 miliard EUR ročně až do roku 2030.

2.5 Nejdůležitější a nejviditelnější subjekty v oblasti správy změny klimatu – národní státy – jsou přetíženy dluhy a postrádají institucionální kapacitu ke snížení míry zadlužení a posílení růstu. Četné krize snižují jejich „manévrovací" prostor ve fiskální a měnové oblasti. Paradoxně data ze 170 zemí ukazují, že v roce 2022 tyto země vynaložily 1,3 bilionu USD na explicitní dotace na fosilní paliva a dalších 5,7 bilionu USD bylo vynaloženo na dotace implicitní (např. nezapočtení nákladů na zdraví způsobených znečištěním ze spalování fosilních paliv) ([7]).

([2]) Stanovisko EHSV Komplexní strategie pro biologickou rozmanitost na COP16: spolupráce všech odvětví v zájmu dosažení společného cíle (Úř. věst. C, C/2024/6880, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6880/oj).

([3]) Climate change is costing the world $16 million per hour (Změna klimatu stojí svět 16 milionů USD za hodinu).

([4]) Mark Z. Jacobson, 2023: *No Miracles Needed: How Today's Technology Can Save Our Climate and Clean Our Air* (Zázraků netřeba. Jak mohou dnešní technologie zachránit naše klima a vyčistit náš vzduch).

([5]) Global Landscape of Climate Finance 2023 (Globální přehled klimatických opatření).

([6]) Keeping the promise - UNEP Annual Report 2023 (Plnění slibu – Výroční zpráva UNEP za rok 2023).

([7]) IMF Fossil Fuel Subsidies Data: 2023 Update (Data MMF k dotacím na fosilní paliva. Aktualizace z roku 2023).

2.6 Tyto kolosální výzvy vyžadují celosvětový konsensus na sladění toků financování klimatických opatření s cíli udržitelného rozvoje tak, aby z omezených veřejných finančních zdrojů bylo možno vytěžit maximální prospěch.

2.7 V dnešní klimatické diskusi se klade důraz na dvojici cílů, jimiž jsou **zmírňování** (snížení emisí) a **přizpůsobování** (příprava na dopady) a které mají tvořit páteř řešení klimatické krize. EHSV má nicméně pochybnosti, zda je současný přístup spočívající v uvažování o financování klimatických opatření pouze v kategoriích zmírňování a přizpůsobování dostatečný s ohledem na globální výzvy, které máme před sebou. Debata o financování klimatických opatření musí pamatovat na synergie mezi přizpůsobováním a zmírňováním a pracovat také s faktory, jako jsou náhrady, spravedlivá transformace a průřezová témata jako úbytek biologické rozmanitosti, znečištění a nerovnosti. Zařazení těchto aspektů do širších strategií financování klimatických opatření je nezbytnou podmínkou oživení těchto opatření a směřování k udržitelnému rozvoji tak, abychom klimatickou krizi mohli řešit efektivně.

2.8 Po zavedení důležité koncepce „spravedlivé transformace“ se dalším významným krokem konference smluvních stran (COP) a konference smluvních stran sloužící jako zasedání smluvních stran Pařížské dohody (CMA) stalo zavedení nových finančních nástrojů na pomoc rozvojovým zemím, které jsou obzvláště zranitelné vůči dopadům změny klimatu, a to formou pomoci určené ke kompenzaci ztrát a škod. Tato debata je spojena s obecnější snahou zabezpečit financování nejen na podporu zranitelných zemí, které čelí vážným klimatickým dopadům (někdy doslova ohrožujícím fyzické přežití), ale také na **náhrady** v širším smyslu. Tento nový přístup by vyžadoval všeobecnou diskusi a mohl by představovat nový pilíř rámce pro financování klimatických opatření. V této souvislosti by bylo nutné stanovit důkladně promyšlené podmínky pro podporu zemí, regionů a komunit přesahující přizpůsobování s cílem zachránit ty, kteří nejvíce trpí nejhoršími dopady změny klimatu. Mohlo by také jít o samostatný prvek fondu pro kompenzaci ztrát a škod.

2.9 **Financování „spravedlivé transformace“**, které vyjde z myšlenky klimatické spravedlnosti, si musí najít vlastní svébytné místo v systému financování klimatických opatření. Tento rozměr financování klimatických opatření, jenž spojuje spravedlnost pro ty, kteří jsou přímo zasaženi politikami v oblasti klimatu, s financováním odvětví procházejících transformací, je často v „tradičních“ rámcích financování klimatických opatření opomíjen. I když se financování transformace zdánlivě překrývá se současnými finančními prostředky v oblasti zmírňování a přizpůsobování, je vhodné vyzdvihnout kapitálové toky pro „spravedlivou transformaci“ s cílem zdůraznit průmyslové změny a související transformaci práce.

2.10 Existují četné správné postupy a je nutné dodatečné úsilí a koordinace při jejich šíření. EHSV poukazuje na iniciativy podpořené Aliancí excelence pro výzkum a inovace na síti Aephoria (AE4RIA) ([8]), jako je Pathways2Resilience, ARSINOE a mapování cílů udržitelného rozvoje u korporátních zpráv o plnění environmentálních, sociálních a správních kritérií (ESG) za využití pokročilých metrik, která nabízejí slibné způsoby, jak řešit problémy ležící před námi.

2.11 K plošnému prosazení klimatických opatření je nutně zapotřebí umožnit přístup k jejich financování iniciativám a hnutím na místní úrovni. Jak ukázala zkušenost EU, tyto přístupy jdoucí zdola nahoru zásadně pomáhají dosahovat reálných změn a posilovat odolnost komunit. Je však třeba zajistit, aby specifické finanční nástroje byly ihned k dispozici a finanční zdroje se na místní úroveň dostávaly bez zbytečných překážek. Zkušenosti EU se skupinovým financováním klimatických opatření ukazují, jak efektivní je posílení postavení místních komunit, chceme-li dosáhnout širokého přijetí tématu udržitelnosti. Usnadnění přístupu k financování klimatických opatření hnutím na místní úrovni může také sloužit jako katalyzátor pro transformační opatření ve větším měřítku. Jak se správně uvádí v nedávné zprávě OSN ([9]), decentralizace financování klimatických opatření pomáhá posilovat odolnost zdola nahoru a přispívá k zajištění lokálnějších plánů udržitelného rozvoje.

([8]) https://ae4ria.org/.
([9]) https://sdgs.un.org/publications/inter-agency-policy-briefs-accelerating-progress-2030-agenda-local-global-levels.

3. **Úloha veřejných financí**

3.1 **Přizpůsobování** výrazně **napomáhají** veřejné finance. Na rozdíl od projektů v oblasti zmírňování, kde lze úspěch měřit z hlediska snížení emisí a finančních výnosů, je hodnocení projektů v oblasti přizpůsobování obtížnější a vyžaduje specializované mechanismy monitorování a komplexní údaje. Podobně jako u projektů zaměřených na zmírňování vyžadují účinná opatření v oblasti přizpůsobování obvykle dlouhodobé investice do infrastruktury, technologií a budování kapacit. Zabezpečení finančních prostředků na tyto projekty vyžaduje závazek od veřejných i soukromých subjektů na delší období, jakož i dlouhodobý horizont plánování, což může být náročné vzhledem k protichůdným prioritám a nejistým tokům financování v budoucnosti.

3.2 Není překvapivé, že přizpůsobování je ve zranitelných zemích nedostatečně financováno a přehlíženo. Rozdíly ve správě, plánech a skutečném provádění projektů lze zmírnit pomocí mezinárodního úsilí za účelem budování kapacit, avšak tento přístup má své meze. V zacílení s dvojím přínosem (na zmírňování a přizpůsobování) spatřuje EHSV možnost přetnout začarovaný kruh slabé správy, jež snižuje zájem dárců financovat přizpůsobování veřejnými penězi.

3.3 EHSV považuje za přínos účinnou spolupráci na zajištění toků financování v oblasti přizpůsobování, a to pomocí zlepšených mechanismů spolupráce mezi lépe kapitalizovanými a méně nákladnými zdroji na úrovni EU a konečnými příjemci konečného přínosu na nadnárodní úrovni. Tato logika by se měla rovněž uplatnit v globálním měřítku, kde se přetrvávající problém nákladů a nedostatečných investic podobá rozdílu mezi lépe situovanými zeměmi nebo regiony a zaostávajícími zeměmi nebo regiony v rámci EU.

3.4 Výbor rovněž podporuje výzvy určené mezinárodním subjektům v oblasti klimatu, aby přizpůsobovaly a rozvíjely finanční produkty a řešení, jež jsou k dispozici, aby se z nich staly výnosné a účinné projekty přizpůsobování ([10]), aniž by byla vytvářena nepřiměřená zátěž pro veřejné finance a pracovníky. Důležitým prvkem je v tomto kontextu kombinované financování, kdy veřejný sektor působí jako důležitý prvek snižování rizik soukromých investic.

3.5 V zájmu účinného ustavení mechanismů **snižování rizik** pro soukromé investice do řešení v oblasti klimatu v rozvojových zemích by tvůrci politik měli s podporou globálních institucí pro financování klimatických opatření zavést komplexní balíčky cílených veřejných intervencí. Tyto intervence by se měly strategicky zaměřovat na snížení, přenos nebo kompenzaci makroekonomických rizik spojených s těmito investicemi. Opatření ke snížení rizik by mohla zahrnovat poskytování záruk nebo pojištění proti kolísání měn nebo politické nestabilitě. Přenos rizik by se mohl týkat vytvoření specializovaných finančních nástrojů či partnerství s mnohostrannými institucemi za účelem sdílení zátěže. Kromě toho by kompenzace rizik mohla zahrnovat daňové pobídky nebo dotace s cílem vyvážit možné ztráty. Pomocí nákladově účinného sladění těchto intervencí mohou tvůrci politik vytvořit atraktivní profil rizik a výnosů, který podnítí významné investice soukromého sektoru do klimatických opatření v rozvojových zemích.

3.6 Data o **dotacích na fosilní paliva** a souvisejících výdajích odhalují možnost financovat klimatická opatření z veřejných peněz: zrušení dotací ihned uvolní státní rozpočty a vytvoří větší „fiskální prostor“. Podnikům i společnosti by to navíc poskytlo jasné informace o cenách. Evropský parlament již vyzval k úplnému zrušení dotací na fosilní paliva ([11]) a další velký producent emisí – Spojené státy americké – vyjádřil podobný záměr, pokud již nepodnikl konkrétní kroky ([12]). Rušení explicitních a implicitních dotací na fosilní paliva by mělo probíhat postupně a spravedlivě, mělo by se vyhnout zpětným dopadům a mělo by zahrnovat záchranné sítě, jako je Sociální klimatický fond EU, na pomoc nejzranitelnějším domácnostem, jejichž základní potřeby stále závisí na fosilních palivech.

3.7 Již mohly být mobilizovány biliony na financování klimatických opatření, nejméně rozvinuté země však mají závratný zahraniční dluh v celkové výši 570 miliard USD ([13]). Tyto státy nyní vynakládají pětkrát více na platby úroků z dluhu než před deseti lety a co je na pováženou, od roku 2018 vydaly na dluh více než na vzdělávání. Náklady na obsluhu dluhu v některých z nejchudších zemí mohou dosáhnout až 53,4 % celkového státního rozpočtu ([14]). EHSV je přesvědčen, že dluhopisy navázané na cíle udržitelného rozvoje mohou snížit tuto zátěž a současně pomoci s přechodem na nulové čisté emise.

([10]) OECD, 2024.

([11]) COP28: MEPs want to end all subsidies for fossil fuel globally by 2025 (COP28: Poslanci EP si přejí ukončit celosvětově do roku 2025 veškeré dotace na fosilní paliva).

([12]) Executive Order on Tackling the Climate Crisis at Home and Abroad, The White House (Prezidentský dekret o řešení klimatické krize doma a v zahraničí, Bílý dům).

([13]) UNCTAD's Least Developed Countries Report 2023 (Zpráva UNCTAD o nejméně rozvinutých zemích za rok 2023).

([14]) International climate finance: Status quo, challenges and policy perspectives (Mezinárodní financování klimatických opatření – Aktuální stav, výzvy a politické perspektivy.

3.8 Ke zmírnění dluhového břemene je třeba přistupovat komplexně, chceme-li vystoupit ze začarovaného kruhu zadlužení a nedostatečných investic do přizpůsobování (mimo jiné), z čehož vyplývá větší zranitelnost, a chceme-li více využívat dluhopisy navázané na cíle udržitelného rozvoje. Zmírnění dluhového břemene je důležitou složkou plnění cílů financování klimatických opatření, neboť uvolňuje finanční zdroje v rozvojových zemích a umožňuje jim více investovat do zmírňování a přizpůsobování. EHSV tudíž podporuje program hromadného refinancování dluhu pro rozvojové země.

3.9 Nadměrný dluh rozvojových zemí je třeba restrukturalizovat pomocí cílených mechanismů přizpůsobených jejich podmínkám, jako je prominutí části dluhu výměnou za závazek investovat do odolnosti vůči změně klimatu a projektů na podporu udržitelnosti. Tento přístup uvolňuje tlak na rozpočet, podněcuje správu životního prostředí a podporuje globální klimatické cíle. Vzhledem k zaměření na závazky založené na výsledku (vyjádřené v předem stanovených cílech výkonnosti v oblasti klimatu a udržitelnosti) by se ujednání o prominutí části dluhu výměnou za klimatická opatření měla stát nedílnou součástí globálního pojetí financování klimatických opatření a nového kolektivního kvantifikovaného cíle.

3.10 Znamenalo by to převést státní dluh rozvojových zemí a v omezené míře i závazky jejich soukromého sektoru na dluhopisy navázané na cíle udržitelného rozvoje, a to v souladu s široce pojatou agendou udržitelnosti (na základě cílů udržitelného rozvoje se zvláštním důrazem na cíl č. 13 – opatření v oblasti klimatu) a rozvojovým programem OSN, konkrétně jeho standardy pro emitenty dluhopisů týkající se přínosu cílů udržitelného rozvoje, a dále též s vědecky stanovenými cíli z Paříže a z Kchun-mingu a Montrealu.

3.11 Přísná fiskální pravidla svážou ruce místním, regionálním i celostátním aktérům, zatímco zvýšené úrokové sazby uzavřely „volný prostor“ pro levné úvěry. V zájmu efektivního navýšení dluhového kapitálu na klima by se měly vedoucí úlohy ujmout nadnárodní a mnohonárodní instituce se solidním úvěrovým ratingem.

3.12 Je naléhavě zapotřebí začlenit do vnitrostátních a regionálních plánů v oblasti přizpůsobování a zmírňování taková řešení, která budou využívat soukromé finanční zdroje a motivovat je k účasti na tomto úsilí. Využití veřejných financí ke stimulaci soukromých investic nejen vyváží náklady, včetně nákladů spojených s možným nepřijetím opatření, ale může také pomoci zajistit budoucí daňovou udržitelnost státních subjektů a subjektů na nižší než státní úrovni. Cílem by mělo být nasměrovat soukromý kapitál do investic, které podpoří inovace v zájmu konkurenční výhody, budou mít dlouhodobé pozitivní dopady na místní a regionální rozvoj a přispějí k dobrým sociálním a environmentálním životním podmínkám společností a pracovníků za účelem spravedlivé transformace.

## 4. **Zapojení soukromého sektoru a význam kombinovaného financování**

4.1 Je nejvyšší čas pobídkami motivovat investory k výraznému odklonu od projektů poškozujících klima a zároveň posilovat obnovu a ochranu přírody. Stále žijeme v situaci, kdy se příliš mnoho soukromých investic používá na projekty poškozující klima. Jak se uvádí v jedné nedávno vydané zprávě, od přijetí Pařížské dohody v roce 2016 investovalo 60 největších soukromých bank **6,9 bilionu** USD do společností působících v oblasti fosilních paliv ([15]), a to navzdory „varováním odborníků, že jakékoli další rozšíření fosilních paliv povede ke klimatickému a hospodářskému chaosu“ ([16]). Jak uvádí Mezinárodní energetická agentura, „pokud se světu podaří snížit poptávku po fosilních zdrojích dostatečně rychle, aby dosáhl čistých nulových emisí do roku 2050, nové projekty [v neudržitelných oblastech] budou čelit vážným obchodním rizikům“ ([17]). Klíčovou hnací silou v tomto ohledu je odvětví zajištění, které začalo zahrnovat klimatická rizika do svých portfolií ([18]).

4.2 EHSV požaduje posílení a podporu strategií v oblasti snižování rizik. Patří k nim:

— zvýhodněné financování: vlády, mezinárodní rozvojové banky nebo další mezinárodní instituce poskytují soukromému sektoru úvěry s nižšími než tržními úrokovými sazbami nebo s výhodnějšími podmínkami než ty, které jsou k dispozici na obchodních trzích. V ideálním případě ve spojení s granty na technickou pomoc a budování kapacit ([19]).

([15]) Banking on Climate Chaos, Fossil fuel finance report 2024 (Spoléhání na klimatický zmatek. Zpráva o financování fosilních paliv za rok 2024).
([16]) Banking on Climate Chaos 2023 (Spoléhání na klimatický zmatek, 2023).
([17]) Net Zero Roadmap: A Global Pathway to Keep the 1.5°C Goal in Reach (Plán pro nulové čisté emise; globální cesta k dosažení cíle 1,5 °C).
([18]) Climate change and its consequences, Munich RE (Změna klimatu a její dopady, Munich Re).
([19]) Jako v případě Zeleného klimatického fondu.

— Partnerství veřejného a soukromého sektoru při zajišťování infrastruktury a služeb s cílem řešit externality spojené s klimatickými investicemi, zejména do přizpůsobování ([20]).

— Podřízený dluh (z hlediska priority splacení) od vnitrostátních nebo mnohostranných finančních institucí za účelem snížení rizikové expozice pro soukromé investory. Tento mechanismus posiluje úvěruschopnost ekologických projektů a podporuje větší účast soukromého sektoru ([21]).

— Systém úvěrových záruk, pomocí nichž se veřejná nebo mnohostranná instituce zavazuje částečně nebo zcela splatit úvěr, pokud jej původní (soukromý) dlužník nesplatí. Tento systém tedy zvyšuje pobídky pro zapojení soukromého sektoru do financování klimatických opatření a snižuje riziko nesplacení ([22]).

4.3 EHSV vyzývá vedoucí představitele podniků a subjekty utvářející veřejné mínění, aby si osvojili pozitivní argumentaci a zdůraznili příležitosti vyplývající z klimatických opatření, zejména při vyrovnávání se s obrovskými ztrátami z „klimatické nečinnosti“. Změna argumentace a přechod od „změny klimatu coby hrozby“ ke „změně klimatu, všeobecnému znečištění a úbytku biologické rozmanitosti coby společné obavě, jejíž vyřešení zajistí kontinuitu činnosti“, pomůže dosáhnout nezbytného přechodu a zabránit problému „uvízlých aktiv“ a v konečném důsledku hospodářskému zhroucení.

4.4 EHSV podporuje inovativní přístup, v němž Avinash Persaud ([23]) vymezuje čtyři problematické okruhy: v důsledku makroekonomického rizika je nemožné financovat klimatické projekty v rozvojových zemích; nutným předpokladem plnění globální cílů je masivní finanční podpora těchto projektů; trhy tato rizika zveličují, zejména v obtížných časech; oficiální postup přinese vyšší zisky než náklady, neboť se hraje o hodně. Persaudovo řešení by znamenalo podpořit soukromé financování ziskových projektů, jež by pokrylo přibližně 60 % potřebných investic, a to především do zmírňování. Podpora by spočívala v částečném zajištění měnového rizika, což by snížilo investiční náklady v příslušných regionech (např. průměrné úrokové náklady u solární farmy dosahují v předních rozvojových zemích likvidační výše 10,6 %, zatímco v EU jsou to 4 %).

4.5 Zveřejnění emisí a podávání zpráv o širší stopě udržitelnosti a úsilí na korporátní úrovni hrají zásadní úlohu při mobilizaci poptávky investorů po financování transformačních klimatických opatření a zajišťování soudržnosti finančních toků s cestou směrem k nízkým emisím skleníkových plynů a rozvoji odolnému vůči změně klimatu, jak je stanoveno v čl. 2 odst. 1 písm. c) Pařížské dohody. Rada pro mezinárodní standardy udržitelnosti (ISSB) a Evropská poradní skupina pro účetní výkaznictví (EFRAG) jsou dva odlišné subjekty zapojené do tvorby a doporučování standardů pro podávání zpráv, které se mohou doplňovat. To je obzvláště důležité pro nadnárodní společnosti, které musí dodržovat oba soubory standardů. EHSV vyzývá k navázání účinné spolupráce mezi těmito dvěma orgány s cílem více sblížit normy a zajistit interoperabilitu.

4.6 Zásada dvojí významnosti, která je výslovně začleněna do regulačního rámce pro podávání zpráv o udržitelnosti v EU, dává možnost stát se obecně přijímaným plánem pro normy vypracované na globální úrovni, zvláště co se týče činnosti ISSB. Umožnilo by to rovné podmínky, protože společnosti na globálním hřišti by byly povinny podávat zprávy nejen o tom, jak je ovlivňují požadavky na udržitelnost, ale také o tom, jaký dopad mají jejich aktivity na společnost a životní prostředí celkově.

## 5. **Reforma mezinárodní finanční architektury a její správy**

5.1 EHSV upozorňuje, že je naprosto nezbytné mobilizovat finanční prostředky a využít je k řešení katastrofických dopadů změny klimatu, k nimž dochází na mnoha úrovních. To se neobejde bez reformy mezinárodní finanční architektury a její správy. Globálně jsou klíčovými aktéry financování klimatických opatření Evropská investiční banka (EIB) a další mezinárodní rozvojové banky; soukromé banky zde vystupují jako podpůrní partneři.

5.2 ECB pak má jakožto ústřední bankovní orgán pro eurozónu podstatný vliv na měnovou politiku, bankovní regulaci a opatření v oblasti finanční stability. EHSV podporuje úlohu ECB při podpoře finančních praktik zohledňujících klima, včetně investic do přizpůsobování se změně klimatu a zajištění souladu s cíli Pařížské dohody.

([20]) Jako dvouúčelové tunely pro silniční dopravu a ochranu proti povodním, např. v Malajsii.
([21]) Např. větrný park Gemini v Nizozemsku.
([22]) Viz Africká rozvojová banka a Fond pro zelené iniciativy ve Rwandě.
([23]) Persaudův článek je k dispozici zde.

5.3 EHSV spatřuje velký potenciál v zapojení soukromých bank do financování klimatických opatření, jestliže budou spolupracovat s veřejnými finančními institucemi na rozvíjení rámců a pobídek ke zvýšení investic soukromého sektoru do klimaticky zaměřených projektů.

5.4 Další možností, jak navýšit finanční prostředky na klimatická opatření, je rámcová úmluva OSN o mezinárodní spolupráci v oblasti daní ([24]) z prosince 2023. Zasazuje se o transparentní a spravedlivé mezinárodní daňové postupy v zájmu plnění cílů udržitelného rozvoje. Tato spolupráce pomáhá mobilizovat domácí zdroje, bojovat proti daňovým únikům a získat více zdrojů na udržitelný rozvoj.

5.5 EHSV vyzývá k reformě mezinárodní finanční architektury a její správy, při níž by byl vytvořen pevný rámec pro nasměrování finančních toků k plnění klimatických cílů a podpoře přechodu na udržitelnou a odolnou budoucnost ([25]). EHSV se vyslovuje pro významnou účast EU na tomto reformním procesu, zejména pak na pozadí summitu OSN o budoucnosti, čtvrté mezinárodní konference o financování rozvoje ([26]) a návazných akcí.

## 6. **Úloha občanské společnosti při financování klimatických opatření a udržitelnosti**

6.1 EHSV zdůrazňuje zásadní úlohu občanské společnosti při financování klimatických opatření, zvláště pokud jde o rovnou distribuci klimatických fondů k nápravě nerovností ve zranitelnosti, expozici a reakční schopnosti vůči dopadům změny klimatu. Tyto procesy musí být též demokratické, se silnou účastí organizací občanské společnosti a místních komunit tak, aby bylo zajištěno spravedlivé rozdělení a efektivní využití daných prostředků. Příznivě zde mohou zapůsobit iniciativy jako Společný fond pro cíle udržitelného rozvoje. Cílem těchto snah je vytvořit pro financování inkluzivní ekosystémy, které nasměrují strategické investice veřejného i soukromého kapitálu k plnění globálních cílů do roku 2030.

6.2 EHSV vyzývá k vytvoření rámce pro financování klimatických opatření, který upřednostní zranitelné země a komunity a zajistí, aby měly nezbytné zdroje na přizpůsobování se změně klimatu a přechod na nízkouhlíkový rozvoj. Za potřebné považuje vytvořit mechanismy k poskytování náhrad (ztrát a škod), které budou součástí jednání o financování klimatických opatření a zajistí spravedlivé rozdělení a využití zdrojů pro globální Jih.

6.3 EHSV podtrhuje význam inkluzivnosti rozhodování o financování klimatických opatření a jejich provádění tak, aby investice byly efektivní, ale i udržitelné. Výbor uznává, že organizace občanské společnosti mohou významně přispět k efektivnímu nasměrování finančních prostředků na klimatická opatření tím, že zužitkují místní znalosti a zkušenosti. EHSV zdůrazňuje, že zásadní je při realizaci klimatických strategií v praxi také úloha žen a dívek, jež jsou změnou klimatu postiženy nepřiměřeně více, a poukazuje na nutnost rozvíjet vzdělávání tak, aby napomáhal plnění cílů udržitelného rozvoje ([27]).

## 7. **Podklady pro ad hoc pracovní program úmluvy UNFCCC týkající se nového kolektivního kvantifikovaného cíle financování klimatických opatření**

7.1 EHSV podporuje postoj EU ([28]), která pro účely efektivního vymezení nového kolektivního kvantifikovaného cíle navrhuje postupovat po klastrech, jimiž mají být: 1) rozsah; 2) struktura; 3) kvantum; 4) očekávané výsledky.

*K rozsahu nového kolektivního kvantifikovaného cíle:*

7.2 EHSV dává přednost širokému pojetí tohoto cíle, které bude zahrnovat mezinárodní veřejné, soukromé a inovativní zdroje, jako jsou zelené dluhopisy a klimatické fondy, aby bylo možno aktivovat různé finanční zdroje na klimatická opatření. Zařazení soukromých a inovativních zdrojů nicméně nemá zastínit nutnost výrazných závazků na straně veřejných financí.

([24]) Viz nedávné vyjádření EU.

([25]) Mohou sem patří opatření jako větší prostor na zasedáních G20, MMF a dalších finančních institucí k vyjádření postojů zemí, které jsou vůči změně klimatu nejzranitelnější; další podpora Globálního štítu proti klimatickým rizikům v klimaticky zranitelných zemích; posílení další spolupráce mezinárodních rozvojových bank na společných opatřeních se zaměřením na klima, spolufinancování a podobně; řešení problému finančních a jiných rizik plynoucích ze změny klimatu, slabých míst spojených s vysokým zadlužením a dalších témat v dokumentech i konkrétních krocích; vytvoření společného rámce pro koordinované plnění cílů udržitelného rozvoje atd.

([26]) FFD4 | Financing for Sustainable Development Office (Úřad OSN pro financování udržitelného rozvoje).

([27]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Posílení postavení mladých lidí s cílem dosáhnout udržitelného rozvoje prostřednictvím vzdělávání (Úř. věst. C 100, 16.3.2023, s. 38).

([28]) EU's views on the 2024 work plan for the NCQG on climate finance (Postoj EU k pracovnímu plánu vymezení nového kolektivního kvantifikovaného cíle financování klimatických opatření na rok 2024).

7.3 EHSV zdůrazňuje, že je třeba stanovit **spolehlivé mechanismy sledování**, aby byla zajištěna transparentnost a sladění s klimatickými cíli. Bez důsledného prosazování nemusí tyto mechanismy vykazovat dostatečnou odpovědnost.

*Ke struktuře nového kolektivního kvantifikovaného cíle:*

7.4 V zájmu předvídatelnosti pro zúčastněné strany podporuje EHSV **desetiletý** operační časový rámec (2025–2034 nebo 2026–2035) a sladění s cíli dosažení nulových čistých emisí do roku 2050. Nutnost rychle jednat si může nicméně vyžádat bližší a krátkodobější dílčí cíle.

7.5 EHSV proto navrhuje provést každých pět let přezkum, který by byl řádně koordinován s **vnitrostátně stanovenými příspěvky**, posoudit dosavadní pokrok a přizpůsobit další postup potřebám a prioritám tak, jak se budou vyvíjet.

7.6 EHSV považuje za důležité začlenit do rámce nového kolektivního kvantifikovaného cíle úkoly a **tematické dílčí cíle**, aby byly k dispozici jasné referenční hodnoty pro přidělování a využití financí určených na klimatická opatření. Přesto může vyvstat nutnost vytyčit ještě **konkrétnější a ambicióznější cíle**, zvláště v oblastech přizpůsobování a zmírňování.

7.7 Rámec nového kolektivního kvantifikovaného cíle by mohl zahrnovat dílčí cíle jako tematické oblasti, příjemce, kanály, odvětví, zvýšení odolnosti vůči změně klimatu, snížení emisí skleníkových plynů, zlepšení schopnosti získat přístup k finančním zdrojům, snížení dotací na fosilní paliva a **sladění finančních toků** s nízkoemisním rozvojem odolným vůči změně klimatu ([29]).

*Ke kvantu nového kolektivního kvantifikovaného cíle:*

7.8 EHSV navrhuje strukturovat cíl jako **vyvážený poměr ekonomické síly a zásady „znečišťovatel platí“** ([30]) tak, aby přiměřeně reflektoval závazky a příspěvky rozvinutých zemí. Mohou být zapotřebí i vyšší procentní podíly či absolutní částky tak, aby bylo zajištěno odpovídající financování klimatických opatření a současně nedocházelo k přehnané finanční zátěži.

7.9 Výbor doporučuje zvážit potřeby a priority rozvojových zemí při určování celkové částky financování klimatických opatření, a to dle **vnitrostátních zpráv** pro úmluvu UNFCCC.

7.10 EHSV zdůrazňuje, že v zájmu mobilizace dalších zdrojů a maximálního možného účinku je třeba při výpočtu celkové částky zvážit a sledovat **širokou škálu přispěvatelů a nástrojů**, včetně grantů, zvýhodněných půjček, programů zmírnění dluhového břemene a soukromých investic (včetně dobročinných). Zároveň považuje EHSV za vhodné využít jako hlavní nástroj financování klimatických opatření granty, aby nedocházelo k dalšímu zadlužování zranitelných zemí, a doporučuje využít též režimy zmírnění dluhového břemene (např. pomocí dluhopisů navázaných na plnění cílů udržitelného rozvoje ([31])), zajištění kurzového rizika, soukromé investice atd.

*Očekávané výsledky nového kolektivního kvantifikovaného cíle:*

7.11 Pokud jde o příspěvek EU, doporučuje EHSV při jednáních o novém kolektivním kvantifikovaném cíli usilovat o to, aby financování klimatických opatření 1) bylo vhodnější pro daný účel a příznivější pro biologickou rozmanitost, 2) mělo vyšší dopad – tím, že a) bude jednodušší, efektivnější a dostupnější, b) bude méně byrokratické a c) bude více zohledňovat genderové hledisko – a 3) přesněji cílilo na nejzranitelnější země a komunity. Výbor žádá konkrétnější kroky a závazné cíle, aby se těchto výsledků podařilo skutečně dosáhnout.

([29]) Viz čl. 2 odst. 1 písm. c) Pařížské dohody.

([30]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k „Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2008/98/ES o odpadech“ (COM(2023) 420 final – 2023/0234 (COD)) (Úř. věst. C, C/2024/888, 6.2.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/888/oj?locale=cs).

([31]) Viz odstavce věnované zmírnění dluhového břemene (3.7–3.10).

7.12 Přidělování všech finančních toků na klimatická opatření by mělo probíhat v duchu koncepce spravedlivé transformace a v souladu s Pařížskou dohodou, s důrazem na soulad jak s hranicemi bezpečného a spravedlivého chodu naší planety, tak s širšími sociálními a hospodářskými cíli, přičemž ústředním tématem debaty by měly být cíle udržitelného rozvoje.

V Bruselu dne 19. září 2024.

*předseda*
*Evropského hospodářského a sociálního výboru*
Oliver RÖPKE